

вий інструмент, який залежить від загального економічного та фінансового рівня країни, від розвитку фондового ринку. Але це єдиний інструмент, який здатний забезпечити якщо не зростання пенсійних виплат і високих пенсій, то, принаймні, збереження внесків, які працівник вніс у її адекватній вартості, чого не може забезпечити солідарна система. Тому Україні все ж таки необхідна дана реформа, вона має створити належні умови для підвищення рівня пенсій, раціонального перерозподілу функцій між державою, роботодавцями і працюючими щодо соціального захисту громадян похилого віку, а також залучати накопичувані пенсійні кошти для реалізації політики економічного зростання нашої держави.

1. Терещенко Г. Проблеми розвитку недержавного пенсійного страхування в Україні / Г. Терещенко, Т. Мусатова // Фінанси України. – 2008. – № 12. – С. 76.

2. Слюсарчук О. П., Бутурлакiна Т. О. Актуальнi проблеми подальшого реформування системи пенсійного забезпечення в Україні / О. П. Слюсарчук, Т. О. Бутурлакiна // Теорія та практика державного управління. – 2013. – С. 1-8.

3. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003р. № 1057-IV // ВВР України. – 2003. – № 47-48. – Ст. 372.

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» // Відом. Верховної Ради України. – 2003. – № 49-51. – с. 376

5. Барр Николас Пенсиянная головоломка. Предварительные условия и возможные варианты политики при разработке систем пенсионного обеспечения / Николас Барр // Вопросы экономики. – 2002. – № 29. – Режим доступа : <http://imf.org/External/Pubs/FT/issues/issues29/rus/issue29r.pdf>

6. Яшник Г. Л. Зарубіжний досвід реформування системи пенсійного забезпечення [Електронний ресурс] / Г. Л. Яшник – Режим доступу до ресурсу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Yashnyk.pdf>.

Рибалкін Андрій Олександрович,
кандидат юридичних наук, доцент,
декан факультету № 1

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
член правління Дніпропетровської обласної
організації «Асоціація українських правників»

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Говорячи про майбутнє України, політики насамперед орієнтуються на західноєвропейські цінності – демократію, свободу, права людини, – досить часто забуваючи, що для втілення цих цінностей необхідно створити відповідні соціальні, економічні та політичні засади й механізми формування відповідної особистості.

Не можна не погодитися із С. Пролесвим, що «європейськість» (євроінтеграція) для України означає не підлаштуватися під інтереси німців чи французів, а навпаки – твердо й усвідомлено реалізувати власну волю, виходячи із своїх національних інтересів [1, с. 73].

Одним із найсуттєвіших чинників розвитку нації та втілення національних інтересів є, як відомо, громадянське суспільство. Саме його поступальний розвиток забезпечив Західній Європі триумф демократії, що втілюється на рівні особистості у формуванні громадянина, впевненого у собі та у захисті своїх прав і свобод.

Якщо брати до уваги процес соціалізації особистості в умовах демократії, то головними суб'єктами у цьому процесі виступають держава як носій офіційно прийнятих цінностей та ідеалів, і громадянське суспільство як система тих соціальних структур, що формують цінності, більш «близькі» до людини – у царині її повсякденного життя та повсякденного спілкування з іншими людьми.

Саме громадянське суспільство через складові соціального капіталу (за К. Естіс) – соціальні зв'язки, норми, цінності, навички колективних дій – формує у людини відчуття колективності, соціальної взаємодії й взаємопідтримки, відчуття соціального життя як «свого», підвладного та надійного [2, с. 80].

Соціалізація, по суті своїй, є процесом складним і безкінечним. Це багатогранний процес «олюднення» людини, що вбирає в себе як біологічні передумови, так і безпосередньо саме входження індивіда в соціальне середовище [3, с. 165]. Цінності, традиції, зразки поведінки, правові норми тощо освоюються людиною безперервно протягом усього життя (для позначення цього вживається поняття ресоціалізація). Які цінності та норми будуть засвоєні, а які втрачені – залежить від суб'єктивного стану особистості, її соціальних ролей та діяльності головних агентур соціалізації: сім'ї, системи освіти, політичних інститутів (насамперед, держави), ЗМІ, історично сформованих особливостей національної культури. До того ж, ці складові процесу соціалізації істотно пов'язані між собою. Адже, якщо первинна соціалізація відбувається насамперед через спілкування у лоні сім'ї, і сприйняття дитиною правової дійсності відбувається через оцінку останньої батьками, то оцінка батьків залежить, насамперед, від діяльності держави та інших політичних інститутів.

Вторинна соціалізація, коли у людини виробляється здатність до індивідуального сприйняття та оцінки правових норм, залежить, передусім, від референтної групи та реальних чинників політичного й правового життя. Саме у процесі вторинної соціалізації (приблизно – з 18 років), коли людина свідомо вступає у соціально-правові відносини і усвідомлює їх значення для особистісного й суспільного розвитку, правова культура піддається найбільшим змінам.

Виходячи із сказаного, правова соціалізація визначається: по-перше,

системою прав і свобод, що забезпечується, насамперед, державою; по-друге, нормами, цінностями, зразками поведінки, які виробляються громадянським суспільством; і, по-третє, тими особливостями сприйняття правових норм, що залежать від національного характеру та ментальності, сформованих національною культурою загалом.

Слід мати на увазі, що процес правової соціалізації не є автономним – він здійснюється у системі культурних цінностей у цілому і залежить, безумовно, від національно-психологічних особливостей та ментальності особистості. Саме менталітет обумовлює схильність мислити, відчувати, сприймати світ певним чином, а тому – і певним чином діяти. Саме право визначає, фіксує, які відносини в суспільстві корисні, припустимі, терпимі, бажані (та стимулює їх розвиток), а які небажані, шкідливі, небезпечні (та обмежує їх, бореться з ними, сприяє усуненню їх із соціального життя в цілому та правового зокрема) [4, с. 9].

На думку О. Певцової, формування особистості відбувається не стільки під впливом права, скільки під дією середовища, реальних суспільних відносин, виразно виявляється в умовах сучасної правової системи, коли виховна діяльність держави переживає затяжну кризу. Намагання реалізації нових нормативно-правових актів зустрічають протидію тих суб'єктів, яким вони адресовані. Причинами стають особливості правової свідомості, у тому числі її дефекти, прогалини в праві, недосконалість юридичної техніки, колізії законодавства та тривала відсутність заходів з їх усунення [5, с. 109].

Сьогодні в Україні залишається невирішеним питання необхідності вироблення дієвої форми солідарності громадян країни незалежно від їх походження та суспільного становища. Багатонаціональний характер української держави складався історично [6, с. 213].

У цьому зв'язку представляється перспективною та надважливою для подальшого розвитку держави питання розробки національно-державної доктрини. Вона має бути покликана об'єднати громадян країни та визначити основні орієнтири суспільно-політичного розвитку. Досвід інших країн засвідчує, що вони також мають аналогічні проблеми та безуспішно їх вирішують

1. Пролеєв С. Колізії свободи: чим є євроінтеграція для українського суспільства? / С. Пролеєв // Філософсько-антропологічні студії. — К. : СтилоС, 2005. — С. 68-78.

2. Колодій А. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні : монографія / А. Колодій. — Львів : Червона Калина, 2002. — 276 с.

3. Прыгин Б. Д. Основы социально-психологической теории / Б. Д. Прыгин. — М. : Мысль, 1971. — 324 с.

4. Затонский В. А. Категория «правовая жизнь»: опыт теоретического осмысления / В. А. Затонский, А. В. Малько // Известия высших учебных заведений. Правоведение. — 2006. — № 4. — С. 4-17.

5. Швецова Е. А. Воздействие современной социальной среды на правовое сознание школьной молодежи (теоретико-правовые аспекты) / Е. А. Швецова // Государство и право. — 2006. — № 12. — С. 109-115.

6. Ясир М. М. Політична соціалізація особистості як необхідна передумова розбудови правової держави в Україні / М. М. Ясир // Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 24 квітня 2009 р. : у 2-х ч. — Запоріжжя, 2009. — Ч. 1. — С. 211-214.

Савіщенко Вікторія Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
член правління Дніпропетровської обласної
організації «Асоціація українських правників»

ПЕДАГОГІЧНЕ РОЗМАЇТТЯ ФОРМ НАВЧАННЯ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Для сучасного суспільства освіта виступає могутнім фактором соціально-економічного, культурного, науково-технічного розвитку цивілізації. Значення освіти в умовах утвердження соціальної та правової держави, полягає в тому, щоб засобами різних форм та методів навчання підготувати молоде покоління до активної участі в житті держави, створити умови для розвитку особистості, здатної не тільки адаптуватися до соціальних змін, а й оригінально мислити, реалізувати ідеї, визначати шляхи позитивних перетворень, проявляти ініціативу і творчість. Педагогічний процес відбувається у певних формах, ефективність яких повинна бути науково обґрунтована, так як саме від правильної форми організації навчання і виховання залежить якість, ефективність та рівень освіти в країні.

На осмислення питань способів організації навчання була спрямована увага багатьох учених-педагогів, дидактів. Дослідження, на які ми спираємось у власних наукових інтенціях, належать Е. Беллу, О. Василенко, В. Дяченку, І. Зязюну, Я. Коменському, А. Кузьмінському, Дж. Ланкастеру, І. Лернеру, Ю. Мальованому, І. Огороднікову, Й. Песталоцці, І. Подласому, Е. Паркхерсту, М. Скаткіну, С. Смиронову, Т. Сущенко, К. Ушинському, Г. Щукіну. Вони суттєво збагатили теорію та практику організації навчально-виховного процесу. Разом з цим аналіз наукової юридичної літератури з питань освіти засвідчує недостатню кількість досліджень, присвячених проблемі вдосконалення правових засад організації сучасного навчання.

Закон України «Про освіту» передбачає право громадян України на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин (ст. 3).